НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

ПІНЧУК Ірина Олександрівна

УДК 378.091.2:81(043.3)

ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

НБ НПУ
100132569

Київ - 2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, професор
МАХІНОВ Віктор Миколайович,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова,
завідувач кафедри іноземних мов.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ПЛАХОТНИК Василь Макарович,
Національна академія педагогічних
наук України,
головний науковий співробітник
лабораторії навчання іноземних мов;

кандидат педагогічних наук, доцент
ОЛЬШАНСЬКИЙ Дмитро Валентинович,
Київський університет імені Б. Грінченка,
завідувач кафедри англійської мови.

Захист дисертації відбудеться 13 жовтня 2011 року о 14 год. 00 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, 01601, м. Київ – 30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 01601, м. Київ – 30, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 10 вересня 2011 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради **В.Д. Сиротюк**

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Питання формування професійної компетентності вчителя іноземної мови постає особливо гостро в зв'язку з тенденціями розвитку світового співтовариства. Поступове перетворення України в більш відкрите суспільство стимулює активний розвиток міжнародного співробітництва. Це суттєво посилює визнання різними соціальними групами необхідності оволодіння однією чи декількома іноземними мовами для міжнародного спілкування, що, у свою чергу, впливає на соціальний статус іноземної мови як навчального предмета й покладає ще більшу відповідальність на якість формування професійної компетентності вчителя іноземної мови.

Основні вимоги до підготовки вчителів знайшли відображення в законах України "Про освіту", "Про вищу освіту", Національній доктрині розвитку освіти України, Концепції національного виховання. Реалізація завдань професійної підготовки у названих документах потребує розв'язання низки проблем. Це, у свою чергу, вимагає перегляду змісту, форм і методів підготовки майбутніх учителів початкових класів до навчання іноземної мови учнів початкової школи.

Реалії сьогодення націлюють на обов'язкове викладання іноземної мови з 2-го класу загальноосвітніх навчальних закладів, основною метою якого є розвиток здібностей молодшого школяра до спілкування іноземною мовою. Згідно базового навчального плану іноземна мова входить в освітній і розвивальний процеси початкової школи з метою раннього залучення до комунікативної діяльності іноземною мовою, формування у дітей позитивної мотивації до вивчення фольклору, літературно-художньої творчості носіїв іноземної мови.

Саме це зумовило потребу у професійній підготовці відповідних педагогічних кадрів, зокрема вчителів іноземної мови початкових класів. Актуалізація навчання іноземної мови у вищій педагогічній школі визначається якісними змінами у професіографічних характеристиках особистості майбутніх учителів іноземної мови початкової школи, вимогами до їхньої педагогічної діяльності, осмисленням навчання як процесу реалізації моделі особистості вчителя-професіонала, спроможного успішно виконувати соціальне замовлення.

Найважливішою характеристикою вчителя початкових класів у сучасній професійній підготовці може виступати фахова компетентність, яка визначає здатність розв'язувати типові професійні задачі, а також проблеми, котрі виникають у реальних ситуаціях його педагогічної діяльності з використанням знань і педагогічного досвіду.

На основі аналізу літератури з досліджуваної проблеми нами було визначено, що вдосконалення підготовки майбутнього вчителя початкових класів обговорюється з великою зацікавленістю. Зокрема, розробці проблеми

фахової підготовки вітчизняного педагога відповідно до сучасних державних вимог присвячено дослідження В.П. Андрущенка, В.І. Бондаря, І.А. Зязюна, Н.Г. Ничкало, О.М. Пєхоти, Л.П. Пуховської, М.І. Сметанського, О.П. Хижняк, В.І. Шахова та ін.

Теоретико-методологічні аспекти підготовки майбутнього вчителя початкових класів у системі вищої освіти, діяльності вчителя в початковій школі відображено в дослідженнях вітчизняних учених М.С. Вашуленка, А.М. Коломійця, О.Я. Савченко, Л.Л. Хоружої, Л.О. Хомич, І.М. Шапошнікової та ін.

Теоретичні й прикладні аспекти запровадження компетентнісного підходу, взаємозв'язку компетенцій і компетентності, розроблення вимог до компетенцій зустрічаємо у дослідженнях зарубіжних і вітчизняних учених Н.М. Бібік, Л.С. Ващенко, А.О. Вербицького, О.І. Локшиної, О.В. Овчарук, Л.І. Паращенко, Ю.В. Петрожалко О.І. Пометун, С.Є. Трубачевої, А.В. Хуторського, Дж. Равена та ін.

Проблема формування професійної компетентності спеціалістів досліджувалася вітчизняними й зарубіжними науковцями. Так, учені В.М. Антипова, В.А. Адольф, В.В. Баркасі, Л.Я. Бірюк, О.І. Дрогайцев, Н.М. Карпетова, О.І. Лозовецька, М.І. Лук'янова, Є.Л. Пупишева, Ю.Г. Татур наголошують на необхідності розробки проблеми підвищення професійної компетентності вчителя в умовах багаторівневої професійної освіти.

Особливий інтерес для нас становлять дослідження вчених, які вивчають професійну підготовку вчителя початкової школи з правом викладання іноземної мови. Останнім часом досліджуються різні аспекти цієї проблеми: О.Б. Бігич досліджує формування методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи; І.Н. Верещагіна, Г.В. Рогова, С.В. Роман розглядають професійну підготовку майбутніх учителів англійської мови у початкових класах; В.М. Плахотник – особливості початкового етапу в навчанні учнів іноземної мови; В.Г. Редько – лінгводидатичні засади навчання іноземної мови учнів початкової школи; Н.К. Скляренко – методи інтенсивного навчання іноземних мов.

Ряд учених, зокрема І.Л. Бім, Л.В. Биркун, А.Ф. Гергель, І.А. Гладка, О.О. Коломінова, О.А. Паршикова присвятили свої праці методиці викладання іноземної мови у початковій школі. У них звертається увага на роль формування лінгвістичних і методичних засад оволодіння іноземною мовою на початковому етапі, що зумовлює ефективність її вивчення в основній і старшій школі.

Вивчення іноземної мови в початковій ланці загальноосвітньої школи може здійснюватися як учителем іноземної мови основної школи, так і вчителем початкової школи з правом навчання (згідно з дипломом) іноземної мови дітей молодшого шкільного віку. Підготовку майбутніх учителів початкових класів із додатковою спеціалізацією "Іноземна мова" здійснює ряд вищих педагогічних навчальних закладів країни. Проведений аналіз

засвідчує наявність недоліків у теоретичній, практичній і методичній підготовці вчителів іноземної мови початкових класів, унаслідок чого випускники педагогічних ВНЗ володіють недостатнім рівнем фахової компетентності.

Відтак актуальною залишається проблема формування фахової компетентності вчителів іноземної мови початкових класів з огляду на те, що вчителі іноземної мови старшої школи не завжди беруть до уваги психолого-педагогічні особливості молодших школярів, мотиви їхньої поведінки та індивідуальні особливості, а вчителі початкової школи не мають достатніх знань з іноземної мови.

Отже, існує необхідність перегляду системи підготовки вчителів іноземної мови початкових класів. У процесі проведеного нами дослідження були виявлені такі протиріччя:

- ✓ між державним запитом загальноосвітніх шкіл випускників педуніверситетів - компетентних учителів іноземної мови початкової школи та недостатньою дослідженістю і розробкою проблеми підготовки майбутніх учителів іноземної мови початкової школи до педагогічної діяльності;
- ✓ між вимогами, висунутими до вчителів іноземної мови початкової школи, та їх реальною готовністю до роботи з дітьми початкових класів;
- ✓ між відсутністю спеціальних досліджень із порушеної проблеми, теоретичною і методичною нерозробленістю теми у методиці вищої школи і водночас необхідністю забезпечення належного рівня фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів.

Виходячи з аналізу теоретичного і практичного стану досліджуваного питання та реально існуючих протиріч, можна констатувати, що в педагогічній науці існує проблема пошуку і реалізації психолого-педагогічних основ формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів.

Актуальність проблеми та її недостатня розробка зумовили вибір **теми** дисертаційного **дослідження *"Формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів"*.**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до тематичного плану досліджень Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова під час розробки теми "Теорія освіти і навчання як цілісна дидактична система" (реєстраційний номер 0100U006882). Нами створена модель формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів та визначені засоби її реалізації.

Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (протокол №9 від 26 травня 2005 року) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол №9 від 29 грудня 2005 року).

Мета дослідження – визначити і теоретично обґрунтувати основні складові й структуру фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів; з'ясувати вплив моделі формування фахової компетентності студентів на якість їх професійної підготовки.

Метою дослідження зумовлено виконання наступних **завдань**:

1. Проаналізувати сучасний стан дослідження проблеми формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів у психолого-педагогічній науці та практичній діяльності вищих педагогічних навчальних закладів України.

2. З'ясувати сутність і науково обґрунтувати покомпонентний склад поняття "фахова компетентність майбутнього вчителя іноземної мови початкових класів" щодо сучасних вимог педагогічної науки; визначити критерії та рівні сформованості названої компетентності у майбутніх учителів – студентів педагогічних ВНЗ.

3. Створити модель формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів та визначити засоби її реалізації.

4. Науково обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність створеної моделі.

Об'єкт дослідження – фахова компетентність майбутніх учителів англійської мови початкових класів.

Предмет дослідження – формування фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови початкових класів у процесі підготовки у ВНЗ.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що ефективність формування фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови початкових класів буде значно вищою, якщо у процесі професійної підготовки забезпечити: інтеграцію психолого-педагогічних, лінгвістичних і методичних знань, умінь і навичок у теоретичній і практичній підготовці студентів у вищих педагогічних закладах освіти; впровадження у навчальний процес інтегрованого спецпрактикуму "Формування фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови початкових класів"; рефлексивне спрямування педагогічної практики студентів, що дозволяє майбутньому вчителю початкових класів критично аналізувати й оцінювати власний педагогічний досвід.

Методи дослідження: *теоретичні методи*: вивчення наукової і методичної літератури з проблеми дослідження, аналіз нормативної документації ВНЗ, ознайомлення з досвідом роботи факультетів в аспекті теми дослідження з метою визначення та теоретичного обґрунтування педагогічних умов формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземних мов; *емпіричні*: цілеспрямоване педагогічне спостереження, анкетування, бесіди, тестування, вивчення результатів діяльності студентів, рейтинг, самооцінка – з метою дослідження рівнів сформованості фахової компетентності у студентів; педагогічний експеримент – з метою перевірки

дієвості умов і методів підготовки майбутніх учителів; *методи обробки результатів дослідження*: порівняльні методи, статистична обробка результатів експериментальної роботи та інтерпретація здійснювалася за допомогою методів математичної статистики.

Наукова новизна:

- *вперше* розроблено і науково обґрунтовано модель формування фахової компетентності у майбутніх учителів англійської мови початкової ланки школи;

- *здійснено* компонентний аналіз, розроблено критерії, показники, їх ознаки та рівневу характеристику фахової компетентності у студентів педагогічних факультетів;

- *уточнено* та науково обґрунтовано сутність і структуру феномена "фахова компетентність учителя англійської мови початкових класів".

Практичне значення дослідження полягає у розробці інтегрованого спецпрактикуму "Формування фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови початкових класів" і методичного забезпечення процесу його реалізації. Матеріали дослідження можуть використовуватись у професійній підготовці студентів педагогічних факультетів ВНЗ, а також у системі післядипломної педагогічної освіти вчителів.

Результати роботи впроваджено в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова (довідка № 07-10/2372 від 25.10.10 р.), у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка (довідка № 785 від 08.04.10 р.), у Чернігівському національному педагогічному університеті імені Т.Г. Шевченка (довідка № 04-11/728 від 30.06.10 р.), у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка (довідка № 1008 від 09.07.10 р.).

Вірогідність результатів дослідження забезпечувалася методологічним і теоретичним обґрунтуванням його вихідних концептуальних положень; використанням комплексу методів дослідження, адекватних його предмету, меті, завданням, дослідно-експериментальною перевіркою висунутої гіпотези, єдністю кількісного та якісного аналізу експериментальних даних; статистичною обробкою матеріалів дослідно-експериментальної роботи, зіставленням результатів дослідження з масовою педагогічною практикою.

Апробація результатів дослідження: основні положення та висновки дисертаційного дослідження доповідалися та обговорювалися на науково-практичних конференціях: *міжнародних*: "Другі міжнародні Драгоманівські читання" (Київ, 2006); "Розвиток творчої особистості студента як суб'єкта педагогічної взаємодії" (Донецьк, 2008); "Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти: історія, теорія, практика" (Чернівці, 2008); "Сучасні тенденції розвитку освіти в Україні та за кордоном" (Горлівка, 2009); "Інтеграція системи безперервної освіти України в Європейський освітній простір: стан, проблеми, перспективи" (Чернівці, 2009); "Ціннісні пріоритети

освіти у XXI столітті: Європейський вектор розвитку вищої школи" (Луганськ-Москва, 2009); *всеукраїнських*: "Реалізація компетентнісного підходу у педагогічній освіті як однієї з вимог входження в Європейський освітній простір" (Глухів, 2006); звітній науково-практичній конференції викладачів, присвяченій 135-й річниці заснуванню університету (Глухів, 2009); "Актуальні проблеми підготовки вчителя початкових класів з фахових методик у вищих педагогічних навчальних закладах" (Глухів, 2010); *міжрегіональному* науково-практичному семінарі, присвяченому 135-й річниці заснування Глухівського державного педагогічного університету імені Олександра Довженка "Актуальні проблеми реформування змісту освіти середніх навчальних закладів країн Європейського союзу" (Київ, 2009);

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено в 12 одноосібних статтях у наукових фахових виданнях.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Дисертація містить 33 таблиці та 9 рисунків. Загальний обсяг дисертації 247 сторінок, основний текст викладено на 190 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі визначено актуальність обраної теми, сформульовано проблему, гіпотезу, об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження, його методологічні та теоретичні засади, представлено експериментальну базу, обґрунтовано наукову новизну, практичне значення дослідження, вірогідність наукових положень, одержаних результатів та висновків дисертаційної роботи.

У першому розділі **"Теоретичні засади фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкової школи"** визначено теоретичні основи дослідження проблеми фахової компетентності, зокрема у працях сучасних українських і зарубіжних учених та особливості педагогічної діяльності майбутніх учителів іноземної мови початкової школи; з'ясовано структуру і зміст фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови початкової школи; проаналізовано стан підготовки майбутніх учителів англійської мови першого ступеня.

Теоретико-методологічними засадами дослідження стала підготовка майбутнього вчителя початкових класів у ВНЗ, розроблена у наукових працях В.І. Бондаря, М.С. Вашуленка, А.М. Коломійця, О.Я. Савченко, Л.О. Хомич, Л.Л. Хоружої, І.М. Шапошнікової та ін.; питання запровадження компетентнісного підходу у сучасній освіті, взаємозв'язку компетенцій і компетентності, у роботах Н.М. Бібік, Л.С. Ващенко, А.О. Вербицького, О.І. Локшиної, О.В. Овчарук, Л.І. Паращенко, Ю.В. Петрожалко, О.І. Пометун, С.Є. Трубачевої, А.В. Хуторського, Дж. Равена та ін.; проблема формування професійної компетентності вчителів у дослідженнях учених

В.А. Адольфа, В.В. Баркасі, Л.Я. Бірюк, О.І. Дрогайцева, Н.М. Карпетової, О.І. Лозовецької, М.І. Лук'янової, Ю.Г. Татура; формування методичної компетентності вчителя іноземної мови початкової школи – у працях О.Б. Бігич, Л.В. Биркун, В.М. Плахотника, В.Г. Редька, С.В. Роман, О.О. Коломінової.

Аналіз наукових джерел засвідчує, що, характеризуючи одну і ту ж проблему, такі педагогічні категорії як "професійна компетентність", "професіоналізм", "педагогічна майстерність", "готовність до педагогічної діяльності" мають особливі змістові відтінки і вживаються у різних контекстах. Всі вони не взаємовиключні, а навпаки розширюють, поглиблюють уявлення про якість педагогічної діяльності, сприяють її вдосконаленню. Професійна компетентність є підгрунтям, на якому базується професіоналізм і його найвищий прояв – педагогічна майстерність. Як показує проведений нами аналіз, найрозгорнутіше визначення поняття "професійна компетентність" дають такі вчені, як Ю.Г. Татур, В.В. Ягупов та В.І. Свистун.

Особливостями педагогічної діяльності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів у нашому дослідженні стали:

- педагогічна мобільність;
- позитивна комунікативна взаємодія з учнями початкової школи;
- гуманність у відносинах;
- взаємна особиста атракція (привабливість);
- професійно-предметні якості;
- володіння комп'ютерно-інформаційними технологіями;
- рефлексія.

У нашому дослідженні виділяємо основні складові змістового наповнення фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів: методологічна, психолого-педагогічна, комунікативна, мовна, методична, соціокультурна, інформаційно-дослідна компетентності. Процесуальний блок досліджуваного поняття включає мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний і рефлексивний компоненти. Ми розглядаємо **фахову компетентність** майбутнього вчителя іноземної мови початкових класів як професійно-індивідуальну, інтегровану на основі набутих знань, умінь і навичок, особистісних якостей та власного досвіду, здатність особистості до успішного здійснення вмотивованої педагогічної діяльності з іноземної мови у початковій школі (рис.1).

Проаналізувавши використання дисциплін професійно-орієнтованої підготовки, можемо зазначити:

- на педагогічних факультетах ВНЗ здебільшого використовуються підручники російського та англійського видань на заняттях із практичного курсу англійської мови, котрі не завжди враховують специфіку вітчизняної педагогічної системи;
- заняття не завжди мають проблемний і творчий характер, рідко

використовується педагогічна спрямованість практичного курсу англійської мови;

- на заняттях з предметів циклу професійно-орієнтовної підготовки рідко реалізується інтегративний підхід;
- у процесі навчання неповною мірою використовуються технічні засоби навчання, зокрема комп'ютерні технології.

Рис. 1. Модель фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови у початкових класах

На констатувальному етапі педагогічного експерименту визначено розуміння вчителями іноземної мови початкової школи поняття "фахова компетентність"; виявлено основні труднощі під час навчання іноземної мови молодших школярів; охарактеризовано рівень сформованості фахової компетентності студентів 1-4 курсів педагогічних факультетів – майбутніх учителів іноземної мови початкової школи (тестування, анкетування, спостереження, бесіди).

Сучасний стан досліджуваної проблеми засвідчує, що у студентів 1-4 курсів структурні компоненти фахової компетентності сформовано недостатньо, в основному, це показники низького і середнього рівнів. Найнижчими є показники операційно-діяльнісного і рефлексивного компонентів.

У другому розділі "Модель формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкової школи" представлена модель формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів, запропоновано теоретичні основи моделі, розглянуто технологічне забезпечення процесу фахової підготовки майбутніх учителів англійської мови початкових класів, виявлено психолого-педагогічні умови формування фахової компетентності студентів, які навчаються за ОКР бакалавр за напрямом підготовки "Педагогічна освіта" зі спеціалізацією "Іноземна мова".

Науково обґрунтувавши теоретичні передумови формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів, методологічним підґрунтям для нас стали положення компетентнісного, системного, комунікативного, гуманістичного, технологічного та рефлексивно-психологічного підходів. Нами змодельовано процес формування досліджуваної компетентності, що містить: пріоритетні цілі; зміст навчання; вибір форм, методів, засобів організації навчального процесу; умови формування фахової компетентності; діагностику досягнутого рівня (рис.2).

Основними принципами побудови моделі формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів стали: системність і структурованість; цілісність; діагностично націлена освіта; інтеграція; динамічність засобів навчання; якісна оцінка і експертиза; відкритість.

Метою фахової підготовки у ВНЗ є формування фахової компетентності вчителя. Це є методичним підґрунтям професійного зростання, що дозволяє студентам системно уявити проект майбутнього дидактичного процесу, реалізувати гуманістичний, диференційований підходи у навчанні через нормалізацію навчальних навантажень, створити умови вибору студентами стратегій власної навчальної діяльності, скоротити витрати часу і зусиль суб'єктів навчального процесу за рахунок організації оптимальних умов, творчої міжособистісної взаємодії, а також розширити і оволодіти новими професійними функціями (управлінською, прогностичною, проектною, рефлексивною та ін.).

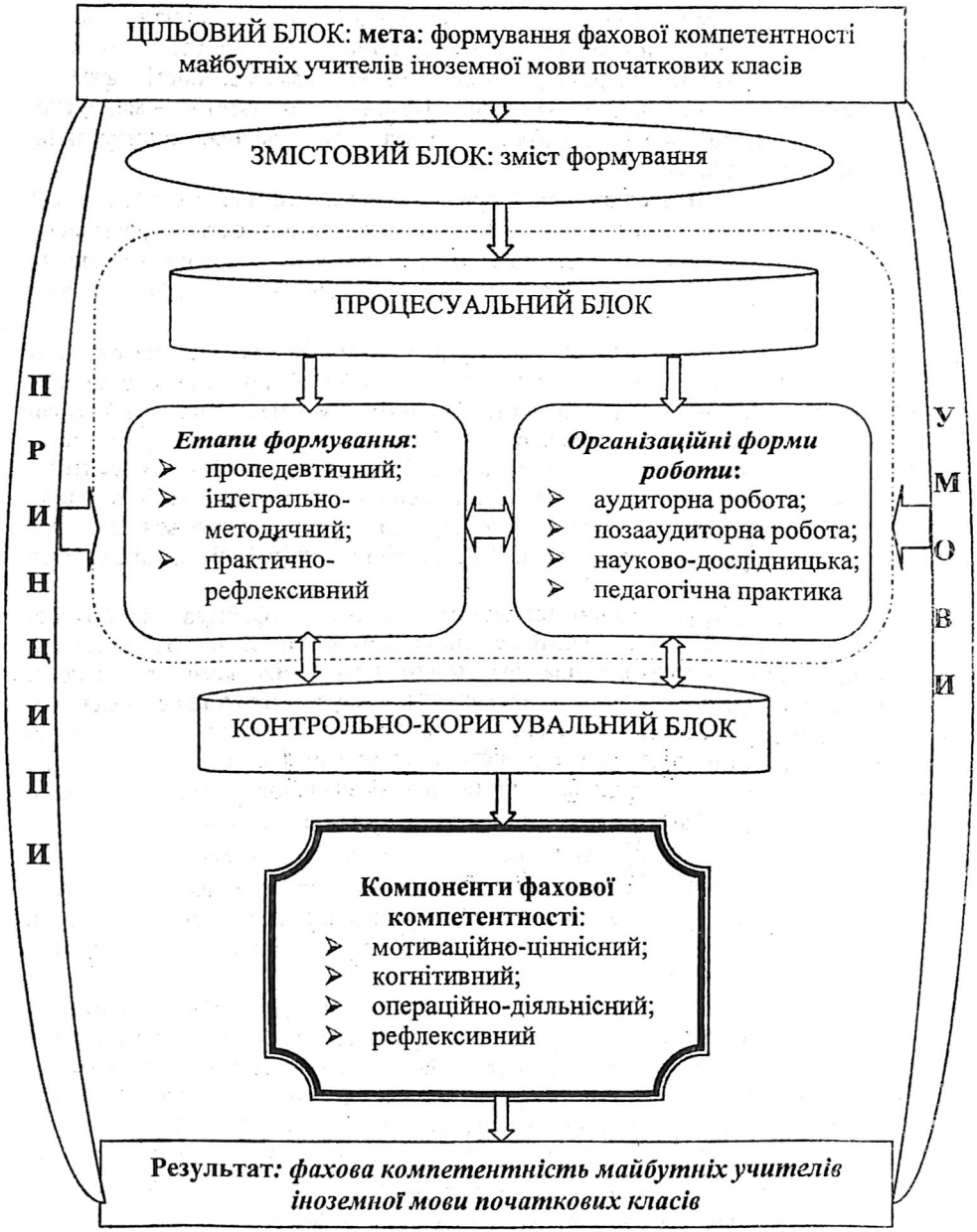

Рис. 2. Формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів

Нами визначено наступні психолого-педагогічні умови формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів у процесі професійної підготовки:

- міждисциплінарна інтеграція психолого-педагогічних, лінгвістичних та методичних дисциплін;
- орієнтація діалогових, ігрових, тренінгових та комп'ютерних технологій на особистісну індивідуалізацію та полікультурність студентів;
- інтегрований спецпрактикум "Формування фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови початкової класів";
- педагогічна практика, що зорієнтована на педагогічну рефлексію та інтеграцію навчальних дисциплін початкової школи.

Рис. 3. Етапи формування фахової компетентності майбутнього вчителя іноземної мови початкових класів

Запропоновані психолого-педагогічні умови формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів спрямовані на забезпечення реалізації практичного впровадження моделі, сприяють здійсненню цілеспрямованого формування фахової компетентності майбутнього вчителя іноземної мови початкових класів. Інтеграція теоретичних і практичних дисциплін позитивно впливає на формування у студентів мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивного компонентів фахової компетентності.

У процесі навчання за ОКР бакалавр процес професійної підготовки за запропонованою моделлю умовно поділяється на три взаємопов'язані етапи: пропедевтичний; інтегративно-методичний (базовий); практично-рефлексивний (рис. 3).

На *пропедевтичному етапі* були реалізовані вимоги розробленої моделі формування фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови початкових класів. З метою формування мотиваційно-ціннісного і когнітивного компонентів фахової компетентності важливо наповнити зміст предметів циклу професійно-орієнтованої підготовки педагогічно-спрямованою інформацією. На цьому етапі відбувається пізнання студентами сутності їхньої майбутньої професії та специфіки професійно-педагогічної діяльності. Особлива увага приділяється формуванню суб'єктивних моделей професійної діяльності як особистісної настанови, згідно з якою буде відбуватися подальше професійне становлення студентів. Спеціально підібрані завдання, спрямовані на розвиток професійно-ціннісних орієнтацій, перехід студентів від спрощеного підходу до потреб змістового дослідження та осмислення важливих професійних цінностей.

Метою другого етапу – *інтегративно-методичного* - було забезпечення реалізації інтегративного підходу на основі інтеграції лінгвістичних, психолого-педагогічних та методичних дисциплін, необхідної студентам у майбутній професійній діяльності.

На третьому етапі – *практично-рефлексивному* – особлива увага зверталася на організацію педагогічної практики, орієнтованої на рефлексію та інтегрування навчальних дисциплін початкової школи, що забезпечувало студентів першочерговим практичним досвідом у формуванні фахової компетентності.

Проведене дослідження переконує, що введення комплексу психолого-педагогічних умов у навчальний процес забезпечує:

- переосмислення теоретичних знань базового курсу методики навчання англійської мови на основі застосування їх на практиці;
- подальше формування та розвиток професійно-методичних умінь і навичок;
- самооцінка рівня сформованості фахової компетентності майбутнього вчителя іноземної мови початкових класів відповідно до висунутих вимог;
- формування і розвиток професійно-значущих особистісних якостей під час організації комунікативної взаємодії студентів з учнями молодшого шкільного віку;
- створення позитивної мотивації майбутнього вчителя іноземної мови початкових класів.

У третьому розділі **"Ефективність упровадження моделі формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови у початкових класах"** розкрито сутність дослідно-експериментальної

роботи та проаналізовано результати експериментальних досліджень із теми.

Психологічною основою дослідно-експериментальної роботи став процес інтеріоризації ціннісних орієнтацій, націлених на формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкової школи, за допомогою чого змінилися певні внутрішні механізми пізнавальної активності студентів.

Педагогічною основою дослідно-експериментальної роботи була організація навчального процесу з використанням моделі формування фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови початкової школи.

Методичною основою роботи стало впровадження у процес професійної підготовки спецпрактикуму "Формування фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови початкових класів", метою якого є інтеграція професійно-спрямованого змісту навчальної інформації, особистісно-орієнтована рефлексивна діяльність педагогів і студентів для застосування її у розв'язанні професійних завдань.

Засоби педагогічної комунікації реалізовувались через використання ефективних методів, прийомів і засобів навчання та контролю згідно з конкретними цілями і змістом кожного етапу. Організація навчання і контролю здійснювалась за допомогою системи усних заліків з елементами проектування та моделювання комунікативних проблемних ситуацій, що створюють цілісну систему керування навчанням іноземної мови на основі компетентнісного і комунікативного підходів.

На формувальному етапі реалізовано авторську модель формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкової школи засобом здійснення комплексу психолого-педагогічних умов. На контрольному етапі визначено ефективність запропонованої моделі формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкової школи.

Важливо, що всі компоненти фахової компетентності взаємопов'язані і взаємодіють між собою, тому в процесі фахової підготовки їх неможливо формувати ізольовано один від одного. Тобто у процесі формування фахової компетентності на кожному етапі здійснювалося вдосконалення як кожного з компонентів окремо, так і фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів загалом.

Покомпонентний аналіз фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкової школи дозволяє стверджувати, що студенти найкраще (на високому рівні) оволоділи когнітивним (42,6%) і операційно-діяльнісним (40,6%) компонентами в експериментальній групі, та відповідно – когнітивним (35,1%) і операційно-діяльнісним (29,3%) компонентами у контрольній групі. На достатньому рівні найбільша кількість студентів оволоділа мотиваційно-ціннісним компонентом (32,3%) в

експериментальній групі. Порівняно з показниками контрольної групи (25,7%) вони значно вищі. Показники виведено у табл. 1.

Таблиця 1

Покомпонентний аналіз рівнів сформованості фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови у початкових класах

Компоненти фахової компетентності	Групи	Рівні сформованості фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови початкових класів			
		Високий	Достатній	Середній	Низький
Мотиваційно-ціннісний	ЕГ	35,7%	32,3%	21,5%	10,6%
	КГ	20,9%	25,7%	37,1%	16,3%
Когнітивний	ЕГ	42,6%	31,8%	20,4%	5,2%
	КГ	35,1%	23,6%	24,9%	16,4%
Операційно-діяльнісний	ЕГ	40,6%	29,8%	21,4%	8,2%
	КГ	29,3%	30,9%	26,5%	13,3%
Рефлексивний	ЕГ	37,2%	26,3%	18,9%	17,6%
	КГ	21,3%	17,8%	20,9%	30%

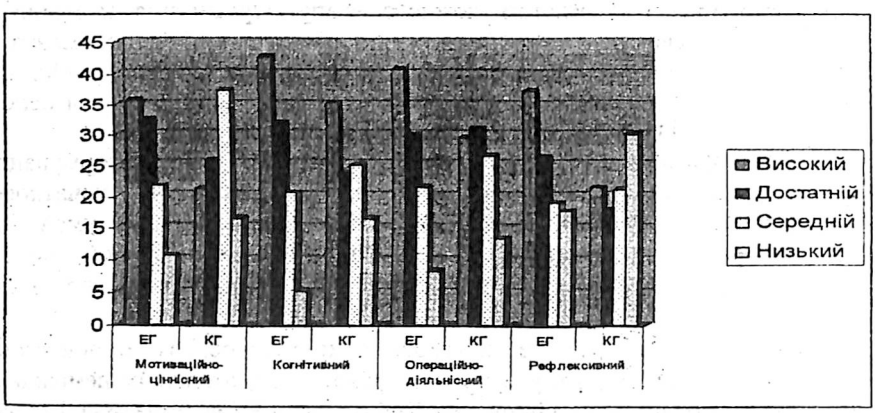

Рис. 4. Рівні сформованості компонентів фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови початкових класів експериментальної групи

Процес формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів на кожному етапі підготовки здійснювався за допомогою контрольних зрізів і рефлексивно орієнтовних методів і прийомів: самодіагностики, самоаналізу та самооцінки студентами рівня сформованості власної фахової компетентності за всіма компонентами.

Експериментальна оцінка ефективності розробленої моделі формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів відбулася за критеріями, що відповідають компонентам фахової компетентності:

1. Мотиваційно-ціннісним (рівень розвитку мотиваційної сфери та ціннісних орієнтацій особистості, прагнення до формування власної фахової компетентності);

2. Когнітивним (повнота, глибина, міцність та усвідомленість знань студентів з навчальних дисциплін);

3. Операційно-діяльнісним (методичний, психолого-дидактичний, дидактико-операційний, лінгвометодичний показники);

4. Рефлексивним (якість оцінювання та самооцінювання рівня сформованості фахової компетентності та ступеня задоволеності нею).

Оцінка ефективності формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів здійснювалася за кількісними та якісними показниками, їх динамікою, порівнянням результатів у експериментальних та контрольних групах.

В експериментальній групі процес формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів відбувався цілеспрямовано, послідовно, систематично, відповідно до експериментальної моделі, на відміну від контрольної групи, де процес навчання залишався традиційним.

Аналіз результатів експерименту дав можливість зробити висновок, що зростання рівня сформованості фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів відбувалося поступово впродовж усього процесу підготовки студентів – майбутніх учителів іноземної мови в початковій школі.

Наприкінці формувального експерименту 116 студентів (63,39%) експериментальної групи мали високий і достатній рівні фахової компетентності, на відміну від контрольної, де відповідні рівні мали 72 студенти (41,37%).

Показники приросту досліджуваної компетентності студентів експериментальних груп порівняно з контрольними на кожному з етапів нижче представлені в табл. 2.

Про ефективність впливу розробленої моделі на формування фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови початкових класів указує динамічне зростання в експериментальних групах кількості студентів, які оволоділи зазначеною компетентністю на високому і достатньому рівнях. Кількість респондентів із достатнім рівнем сформованості досліджуваної компетентності збільшилася в експериментальних групах на 9,84% проти контрольних груп – 3,44%; з високим рівнем сформованості фахової компетентності збільшилася в експериментальних групах на 21,86% проти контрольних – 5,17%.

Таблиця 2

Показники сформованості фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови у початкових класах

Рівні сформованості фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови початкових класів	Кількість студентів (%)					
	Експериментальна група (183 особи)			Контрольна група (174 особи)		
	Дані констатувального експерименту	Дані формувального експерименту	Загальний приріст	Дані констатувального експерименту	Дані формувального експерименту	Загальний приріст
Високий	19,12	40,98	21,86	18,39	23,56	5,17
Достатній	12,57	22,41	9,84	14,37	17,81	3,44
Середній	43,72	21,86	-21,86	43,10	45,41	2,31
Низький	24,59	14,75	-9,84	24,14	13,22	-10,92

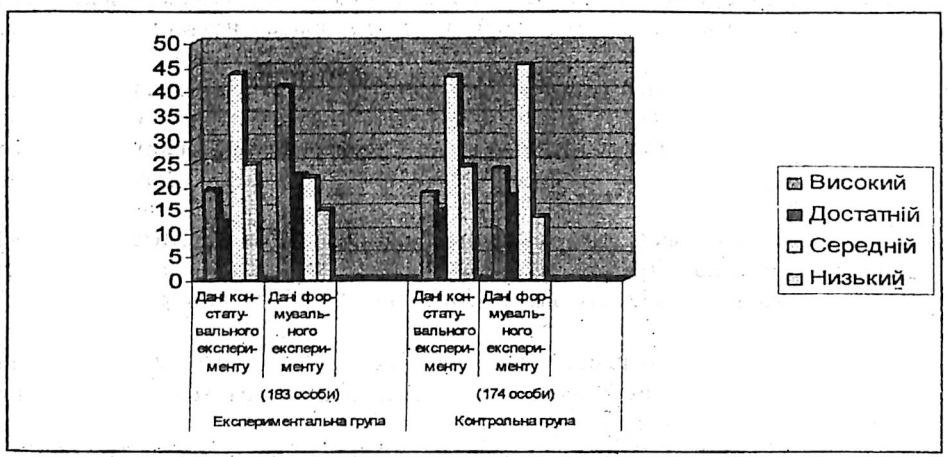

Рис. 5. Рівні сформованості фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови початкових класів

Для виявлення значимості розходжень показників рівнів сформованості фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови початкових класів було здійснено математичне опрацювання результатів за двовибірковим t-критерієм Стьюдента для незалежних вибірок. Отримані результати констатувального експерименту засвідчили, що різниця між показниками рівнів сформованості вмінь вибору методів навчання у студентів експериментальної та контрольної груп не є статистично значимою ($t_{факт.} < t_{табл.}$, 1,1<1,3 на кожному з рівнів). Різниця між показниками рівнів сформованості фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови у початкових класах після впровадження розробленої моделі у процес

навчання у студентів експериментальної та контрольної груп є статистично значимою ($t_{факт.} > t_{табл.}$ 3,815 > 2,58 на кожному з рівнів).

Отже, за результатами проведеної дослідно-експериментальної роботи у студентів експериментальних груп під дією позитивної мотивації підвищився рівень фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови початкових класів.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено нове розв'язання проблеми формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів, що полягає у теоретичному обґрунтуванні та апробації ефективності моделі формування фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови початкових класів. Теоретичний аналіз проблеми та отримані результати експериментально-дослідної роботи дозволили зробити такі висновки.

1. Проаналізовано сучасний стан дослідження проблеми формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів у психолого-педагогічній науці та практичній діяльності вищих педагогічних навчальних закладів України. Теоретико-методологічними засадами дослідження стали аспекти підготовки майбутнього вчителя початкових класів у системі освіти вищої школи В.І. Бондаря, М.С. Вашуленка, А.М. Коломійця, О.Я. Савченко, Л.О. Хомич, Л.Л. Хоружої, І.М. Шапошнікової; питання запровадження компетентнісного підходу, взаємозв'язку компетенцій і компетентності у дослідженнях зарубіжних і вітчизняних учених Н.М. Бібік, Л.С. Ващенко, А.О. Вербицького, О.І. Локшиної, О.В. Овчарук, Л.І. Паращенко, Ю.В. Петрожалко, О.І. Пометун, С.Є. Трубачевої, А.В. Хуторського, Дж. Равена; проблема формування професійної компетентності вчителів у роботах учених В.М. Антипової, В.А. Адольфа, В.В. Баркасі, Л.Я. Бірюк, О.І. Дрогайцева, Н.М. Карпетової, О.І. Лозовецької, М.І. Лук'янової, Є.Л. Пупишевої, Ю.Г. Татур; вивчення фахової підготовки вчителів іноземної мови, аспекти їх методичної компетентності у дослідженнях О.Б. Бігич, І.Н. Верещагіної, Г.В. Рогової, С.В. Роман, В.М. Плахотника, В.Г. Редька, Н.К. Скляренко, І.Л. Бім, Л.В. Биркун, А.Ф. Гергель, І.А. Гладкої, О.О. Коломінової, О.А. Паршикової.

На констатувальному етапі визначено відношення працюючих з учнями молодшого шкільного віку вчителів іноземної мови до поняття "фахова компетентність"; виявлено основні труднощі під час навчання іноземної мови молодших школярів; охарактеризовано рівень сформованості фахової компетентності студентів 1-4 курсів педагогічних факультетів – майбутніх учителів іноземної мови початкової школи, визначено їх відношення до досліджуваного поняття.

Сучасний стан досліджуваної проблеми показує, що у студентів 1-4 курсів структурні компоненти фахової компетентності сформовано

недостатньо, вони знаходяться переважно на достатньому і середньому рівнях. Особливо варто звернути увагу на мотиваційно-ціннісний і рефлексивний компоненти, показники яких є найнижчими.

2. З'ясовано сутність і науково обґрунтовано покомпонентний склад поняття "фахова компетентність майбутнього вчителя іноземної мови початкових класів" щодо сучасних вимог педагогічної науки; визначено критерії та рівні сформованості названої компетентності у майбутніх учителів – студентів педагогічних ВНЗ. Визначено місце фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови початкових класів, визначено структуру досліджуваного поняття, уточнено змістову частину вказаної категорії. Основними складовими змістового наповнення даної дефініції у нашому дослідженні стали: методологічна компетенція, психолого-педагогічна компетенція, комунікативна компетенція, мовна компетенція, методична компетенція, соціокультурна компетенція, інформаційно-дослідна компетенції.

Ми розглядаємо **фахову компетентність** майбутнього вчителя іноземної мови початкових класів як професійно-індивідуальну, інтегровану на основі набутих знань, умінь і навичок, особистісних якостей та власного досвіду здатність особистості до успішного здійснення вмотивованої педагогічної діяльності з іноземної мови в початковій школі.

3. Створено модель формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів та визначено засоби її реалізації. Розглянуто різні підходи до наповнення досліджуваного поняття. Методологічним підґрунтям побудови моделі формування фахової компетентності для нас стали положення компетентнісного, системного, комунікативного, гуманістичного, технологічного та рефлексивно-психологічного підходів. Процесуальний блок досліджуваного поняття включає мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний і рефлексивний компоненти.

На формувальномум етапі реалізовано авторську модель формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкової школи засобом застосування психолого-педагогічних умов. Науково обґрунтовано психолого-педагогічні умови формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів у процесі професійної підготовки. Ними стали: міждисциплінарна інтеграція психолого-педагогічних, лінгвістичних та методичних дисциплін; орієнтація діалогових, ігрових, тренінгових та комп'ютерних технологій на особистісну індивідуалізацію та полікультурність студентів; педагогічна практика, зорієнтована на педагогічну рефлексію та інтеграцію навчальних дисциплін початкової школи; спецпрактикум "Формування фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови початкових класів".

4. Експериментально перевірено ефективність моделі формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкової

школи. На контрольному етапі визначено ефективність запропонованої моделі. На основі розроблених у дослідженні критеріїв і показників сформованості фахової компетентності майбутніх учителів англійської мови початкової школи встановлено, що приріст досліджуваної компетентності студентів експериментальної групи становить на високому рівні – 11,3%, на достатньому – 9,1% та контрольної групи на високому рівні – 6,5%, на достатньому – 4,9%. Зафіксована успішність процесу формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів переконливо свідчить про доцільність і ефективність обґрунтованого процесу експериментального навчання.

Можемо зазначити, що після впровадження створеної моделі у навчальний процес, у студентів відбулося переосмислення теоретичних знань, навичок та вмінь на основі застосування їх на практиці; подальше формування та розвиток професійно-методичних навичок та вмінь; оцінка власного рівня сформованості фахової компетентності майбутнього вчителя іноземної мови початкових класів відповідно до висунутих вимог; створення позитивної мотивації майбутнього вчителя англійської мови початкових класів.

Дисертаційне дослідження не вичерпує всіх аспектів формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів. Перспективними можуть бути дослідження питань інтеграції теоретичної та практичної підготовки майбутніх учителів початкових класів під час формування фахової компетентності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Пінчук І.О. Формування комунікативної компетенції студентів засобами англійської мови / І.О. Пінчук // Вісник Глухівського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Випуск 4. – Глухів: ГДПУ, 2004. – С.72-76.

2. Пінчук І.О. Комунікативні вміння як засіб формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх вчителів початкової школи /І.О. Пінчук // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання і виховання: Збірник наукових праць. – К.: НПУ, 2005. – Вип.4. – С. 49-57.

3. Пінчук І.О. До проблеми професійної компетентності майбутніх вчителів англійської мови початкової ланки освіти / І.О. Пінчук // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання і виховання: Збірник наукових праць. – К.: НПУ, 2006. – Вип.5. – С.74-84.

4. Пінчук І.О. Складові та сучасні технології формування фахової компетентності майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи

/ І.О.Пінчук // Вісник Глухівського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Випуск 8. – Глухів: ГДПУ, 2006. – С. 185-191.

5. Пінчук І.О. Фахова компетентність вчителя початкових класів у психології навчання іноземної мови / І.О. Пінчук // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання і виховання: Збірник наукових праць. – К.: НПУ, 2008. – Вип.9. – С. 68-80.

6. Пінчук І.О. Психологічна культура як складова фахової компетентності майбутнього вчителя іноземної мови в початкових класах / І.О. Пінчук // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: Педагогіка, психологія і соціологія. Випуск 2 (133). Частина ІІ. – Донецьк: ДВНЗ "ДонНТУ", 2008. – С.382-387.

7. Пінчук І.О. Зміст і структура фахової компетентності з іноземної мови у системі професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови початкової школи / І.О. Пінчук // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання: Вип.10: Збірник наукових праць. – К.: НПУ, 2009. – С.142-147.

8. Пінчук І.О. Організація педагогічного спілкування з дітьми молодшого шкільного віку в процесі навчання іноземної мови як складова фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мов початкової школи / І.О. Пінчук // Науковий вісник Чернівецького університету. Випуск 451. Педагогіка та психологія. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. – С. 168-178.

9. Пінчук І.О. Інтегрування навчальної діяльності учнів початкової школи як складова фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів / І.О. Пінчук // Науковий вісник Чернівецького університету. Випуск 469. Педагогіка та психологія. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. – С. 166-175.

10. Пінчук І.О. Сучасні підходи формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів / І.О. Пінчук // Наукові праці. Серія: Педагогіка, психологія і соціологія. Випуск 5 (155). Частина І. – Донецьк: ДВНЗ "ДонНТУ", 2009. – С.209-214.

11. Пінчук І.О. Основні принципи побудови моделі фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів / І.О. Пінчук // Наукові праці Луганського національного університету імені Т. Шевченка, 2009. – С. 244-249.

12. Пінчук І.О. Педагогічні умови підвищення рівня фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів. (Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання і виховання: Збірник наукових праць. – К.: НПУ, 2010. – Вип.12. – С. 135-154).

АНОТАЦІЇ

Пінчук І.О. Формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. - Київ, 2011.

Дисертацію присвячено проблемі формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів. З'ясовано стан розробленості проблеми в педагогічній теорії та практиці. Визначено, теоретично обґрунтовано та експериментально підтверджено ефективність моделі формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів.

Доведено, що процес формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів буде ефективним, якщо у процесі професійної підготовки забезпечити: інтеграцію психолого-педагогічних, лінгвістичних і методичних знань, умінь і навичок в теоретичній і практичній підготовці студентів у вищих педагогічних закладах освіти; впровадження у навчальний процес інтегрованого спецпрактикуму "Формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів"; рефлексивне спрямування педагогічної практики студентів, що дозволить майбутньому вчителю початкових класів критично аналізувати, оцінювати власний педагогічний досвід.

Ключові слова: фахова компетентність, майбутній учитель іноземної мови початкових класів, модель формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів.

Пинчук И.А. Формирование профессиональной компетентности будущих учителей иностранного языка начальных классов.- Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального обучения. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. - Киев, 2011.

В диссертации исследуется процесс формирования профессиональной компетентности будущих учителей иностранного языка начальных классов. Проанализировано психолого-педагогическую и методическую литературу с целью определения сущности понятия "профессиональная компетентность". Основными составляющими профессиональной компетентности будущих учителей иностранного языка начальных классов в нашем исследовании стали: методологическая, психолого-педагогическая, коммуникативная, языковая, методическая, социокультурная, информационно-исследовательская компетенции. Это понятие предполагает использование будущими учителями следующих стратегий: использование

соответствующих возрастным особенностям детей начальных классов методы обучения, эффективные в конкретной учебной ситуации; умение вызвать интерес детей начальной школы к изучению иностранного языка; формировать отношение учащихся к ошибкам как к нормальному явлению; развивать веру ребенка в успех; удерживать внимание детей на уже достигнутом успехе; отмечать достижения учащихся начальных классов, даже незначительные. Нами выделено основные факторы, на которые нужно обратить внимание будущему учителю иностранного языка начальных классов: педагогическая мобильность, положительное коммуникативное взаимодействие с учащимися начальной школы, гуманность в отношениях, взаимная личностная аттракция, профессионально-предметные качества, владение компьютерно-информационными технологиями, любовь к детям, рефлексия. Процессуальный блок рассматриваемой нами компетентности включал следующие компоненты: мотивационно-ценностный, когнитивный, операционно-деятельностный и рефлексивный. В нашем исследовании мы рассматривали профессиональную компетентность будущего учителя иностранного языка начальных классов как профессионально-индивидуальную интегрированную на основе приобретенных знаний, умений и навыков, личностных качеств и собственного опыта способность личности к успешному осуществлению мотивированной педагогической деятельности по иностранному языку в начальных классах.

Научно обосновано теоретические условия формирования профессиональной компетентности будущих учителей иностранного языка начальных классов. Методологической основой построения модели формирования профессиональной компетентности будущих учителей иностранного языка начальных классов стали положения компетентносного, системного, коммуникативного, гуманистического, технологического и рефлексивно-психологического подходов. Структура педагогического процесса формирования профессиональной компетентности будущих учителей иностранного языка начальных классов состоит из: цели, содержания обучения, выбора форм, методов и средств учебного процесса, условий формирования профессиональной компетентности, диагностики достигнутого уровня. Главными принципами построения модели в нашем исследовании стали: системность и структурированность; целостность; диагностически нацеленное образование; интеграция; динамичность средств обучения, качественная оценка и экспертиза.

Автором рассмотрено психолого-педагогические условия формирования будущих учителей иностранного языка начальных классов: ориентация диалоговых, игровых, тренинговых и компьютерных технологий, нацеленных на личностную индивидуализацию и поликультурность студентов; междисциплинарная интеграция психолого-педагогических, лингвистических и методических дисциплин; педагогическая практика, ориентированная на педагогическую рефлексию и интеграцию дисциплин

начальной школы; спецпрактикум "Формирование профессиональной компетентности будущих учителей английского языка начальных классов".

Раскрыто основы технологического обеспечения процесса формирования вышеуказанной компетентности, создана и апробирована модель формирования профессиональной компетентности будущих учителей иностранного языка начальных классов. На контрольном этапе определено эффективность предложенной модели.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, учитель иностранного языка начальных классов, модель формирования профессиональной компетентности будущих учителей иностранного языка начальных классов.

Pinchuk I.O. Professional competence formation of the future foreign language teacher of primary school. – Manuscript.

Dissertation on gaining scientific degree of candidate of pedagogical sciences on the speciality 13.00.04 – Theory and Methodics of Professional Training Education. – M.P. Dragomanov National pedagogical university. – Kyiv, 2011.

The thesis is devoted to the problem of the professional competence forming the future primary school foreign language teacher. The level of investigation of the problem in the pedagogical theory and practice is studied. The effectiveness of the model of professional competence forming of the future foreign language teacher of primary school has been theoretically substantiated and experimentally proved.

It has been also proved that professional competence forming of the future foreign language teacher of primary school can be effective after providing the following conditions: integration of pedagogical, psychological, linguistic and methodical knowledge and skills during the theoretical and practical training in the higher pedagogical educational establishments; introducing the integrated practical course "The future primary school foreign language teacher professional competence forming"; analytical aiming of the students pedagogical practice, giving the future primary school teachers opportunity to critically analyze and assess their own pedagogical experience.

Key words: professional competence, future primary school foreign language teacher, the model of professional competence forming of the future foreign language teacher of primary school.

Підписано до друку 5.09.2011 р. Формат 60х90/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Ум. др. арк. 0,9.
Обл. вид. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № 2266.

Віддруковано на різографі.
Редакційно-видавничий відділ
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка.
41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Києво-Московська, 24,
тел/факс (05444) 2-33-06.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
(серія ДК №678) від 19.11.2001 р.